

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล

รายวิชาชีววิทยา 2

รหัส ว30242

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 โครโมโซมและสารพันธุกรรม

เวลา 1 ชั่วโมง

เรื่อง โครโมโซม

ผู้สอน นางมะลิสา นาคพินิจ

มาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้

สาระชีววิทยา 2 เข้าใจลักษณะการถ่ายทอดทางพันธุกรรม การถ่ายทอดยีนบนโครโมโซม สมบัติและหน้าที่ของสารพันธุกรรม การเกิดมิวเทชัน เทคโนโลยีทางดีเอ็นเอ หลักฐาน ข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ภาวะสมดุลของฮาร์ดี – ไวน์เบิร์ก การเกิดสปีชีส์ใหม่ ความหลากหลายทางชีวภาพ กำเนิดของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต และอนุกรมวิธาน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลการเรียนรู้

1. อธิบายการถ่ายทอดยีนบนโครโมโซม พร้อมทั้งยกตัวอย่างลักษณะทางพันธุกรรมที่ถูกควบคุมด้วยยีนบนออโตโซมและยีนบนโครโมโซมเพศ

สาระสำคัญ

โครโมโซมของสิ่งมีชีวิตแต่ละสปีชีส์มีจำนวนคงที่โครโมโซมประกอบด้วย DNA และโปรตีนนักวิทยาศาสตร์ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ค้นพบว่า DNA เป็นสารพันธุกรรม ส่วนของ DNA ที่ควบคุมลักษณะทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตเรียกว่า ยีน และสารพันธุกรรมทั้งหมดที่อยู่ในสิ่งมีชีวิต เรียกว่าจีโนม DNA เป็น พอลินิวคลีโอไทด์ 2 สายบิดเป็นเกลียวเวียนขวา แต่ละสายเกิดจากนิวคลีโอไทด์ต่อกันเป็นสายยาว นิวคลีโอไทด์ประกอบด้วยน้ำตาลดีออกซีไรโบส หมู่ฟอสเฟต และไนโตรจีนัสเบสซึ่ง DNA แต่ละโมเลกุลมีจำนวนและลำดับของนิวคลีโอไทด์ที่แตกต่างกัน

สาระการเรียนรู้

- รูปร่างลักษณะของโครโมโซม
- ส่วนประกอบของโครโมโซม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้ (K)

นักเรียนสามารถอธิบายรูปร่างและส่วนประกอบของโครโมโซมได้

2. ด้านทักษะกระบวนการ (P)

นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลและอธิบายโครงสร้างและองค์ประกอบของโครโมโซม และหลักการจำแนกโครโมโซม

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน และช่วยเหลือกันทำงานในกลุ่ม

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด

ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. แบบฝึกหัดในหนังสือเรียนชีววิทยาเล่ม 2
2. การสืบค้นข้อมูลโครงสร้างของโครโมโซม

กิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบการสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E

1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement)

1.1 ครูทบทวนเรื่องโครโมโซมเรื่องการแบ่งเซลล์โดยให้นักเรียนคำถามดังนี้

1.1.1 ในการแบ่งเซลล์แบบไมโทซิสจะเห็นโครโมโซมตลอดทุกระยะของวัฏจักรของเซลล์หรือไม่
อย่างไร

1.1.2 โครโมโซมจะเห็นชัดเจนในการแบ่งเซลล์ระยะใด

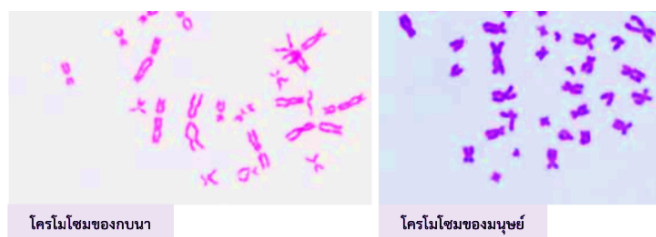
1.2 นักเรียนร่วมกันสรุป ในเซลล์ยูแคริโอตจะเห็นโครโมโซมได้ในบางระยะของการแบ่งเซลล์เท่านั้น
ในระยะอินเตอร์เฟสจะเห็นโครมาตินอยู่ในนิวเคลียส เมื่อมีการแบ่งนิวเคลียสในระยะโปรเฟส
โครมาตินจึงมีการขดตัวทำให้หนาขึ้นและสั้นลงเห็นเป็นแท่งโครโมโซม ระยะที่เห็นโครโมโซมชัดเจน
ที่สุดคือระยะเมทาเฟส

1.3 ครูทบทวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับจำนวนโครโมโซมของสิ่งมีชีวิตทั้งของคนและสัตว์

2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration)

2. ครูใช้รูปบ่งชี้ในหนังสือเรียนชีววิทยาเล่ม 2 และใช้คำถามดังนี้

2.1. ถ้าจัดเรียงโครโมโซมโดยพิจารณาจากขนาดของโครโมโซมและตำแหน่งของเซนโทรเมียร์
จะจัดเรียงได้อย่างไร

ภาพที่ 1 โครโมโซมของกบนา และมนุษย์

ที่มา : หนังสือคู่มือครูรายวิชาชีววิทยา เล่ม 2

2.2 จากนั้นให้นักเรียนศึกษารูป 4.1 แคริโอไทป์ของกบนาและมนุษย์จะสังเกตเห็นว่า เมื่อนำโครโมโซมมาเรียงแล้วจะเรียงได้เป็นคู่ๆ แต่ละคู่มีรูปร่างลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งก็คือ ฮอมอโลกัสโครโมโซม จากนั้นจึงสรุปได้ว่า สามารถจำแนกโครโมโซมได้ตามขนาดของโครโมโซมและตำแหน่งของเซนโทรเมียร์โดยโครโมโซมอาจมีรูปร่างได้หลายแบบ ดังรูป 4.2

2.3 ครูให้นักเรียนศึกษาตาราง 4.1 ในหนังสือเรียนและร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับจำนวนโครโมโซมของสิ่งมีชีวิตสปีชีส์ต่างๆ โดยมีแนวคำถามดังนี้

2.3.1 สิ่งมีชีวิตต่างสปีชีส์กันจะมีจำนวนโครโมโซมต่างกันเสมอหรือไม่ และสามารถใช้อำนาจโครโมโซมในการระบุสปีชีส์ของสิ่งมีชีวิตได้หรือไม่ อย่างไร

2.4 ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประกอบของโครโมโซม แล้วศึกษาส่วนประกอบของโครโมโซมของยูแคริโอตจากรูป 4.3 ในหนังสือเรียน ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย โดยมีแนวคำถามดังนี้

2.4.1 โครโมโซมของยูแคริโอตมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

2.4.2 นิวคลีโอโซมคืออะไร

3. ชั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation)

3.1 จากการสืบค้นข้อมูลครูและนักเรียนร่วมกันอธิบายและลงข้อสรุป ส่วนประกอบของโครโมโซม

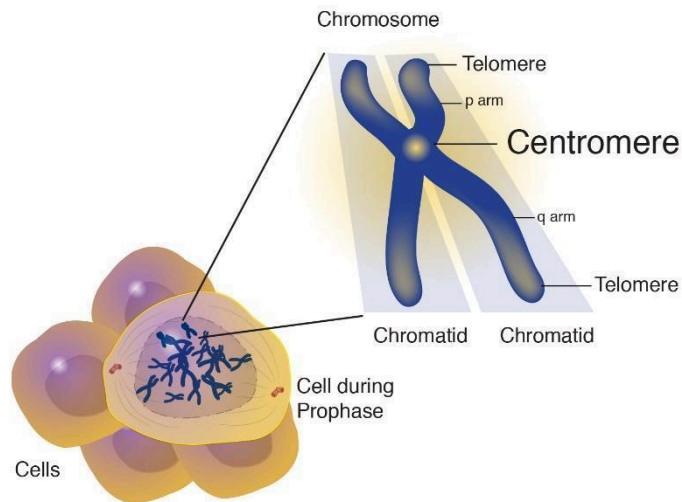
3.1.1 โครโมโซมของยูแคริโอตประกอบด้วย DNA 1 ใน 3 และอีก 2 ใน 3 เป็นโปรตีน ได้แก่ ฮิสโตนและนอนฮิสโตนโปรตีน นิวคลีโอโซม เป็นโครงสร้างของโครโมโซมของยูแคริโอต ประกอบด้วยฮิสโตน 8 โมเลกุล มี DNA ยาวประมาณ 150 คู่เบสพันรอบเป็นเกลียว แต่ละนิวคลีโอโซมเชื่อมกันด้วย DNA ความยาวประมาณ 50 คู่เบส โครโมโซมของยูแคริโอตจะมีลักษณะเป็นแท่ง แต่โครโมโซมของโพรแคริโอตจะมีลักษณะเป็นวงและมีขนาดเล็ก

3.2 สิ่งมีชีวิตแต่ละสปีชีส์มีขนาดของจีโนมแตกต่างกัน สิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว เช่น ยีสต์และแบคทีเรียจะมีขนาดของจีโนมค่อนข้างเล็ก และให้นักเรียนตอบคำถามท้ายตาราง

4. ขยายความรู้ (Elaboration)

ครูเพิ่มเติมคำว่า เซนโทรเมียร์ ซึ่งอยู่ที่ตำแหน่งต่างๆ เช่น อยู่กึ่งกลางโครโมโซมทำให้แขน 2 ข้างยาวใกล้เคียงกัน อยู่ก่อนมาทางด้านใดด้านหนึ่งของโครโมโซมทำให้แขน 2 ข้างยาวไม่เท่ากัน และอยู่ใกล้ส่วนปลายโครโมโซม (ดังภาพที่ 2 ตำแหน่งของเซนโทรเมียร์)

และครูขยายคำว่า จีโนม หมายถึงสารพันธุกรรมทั้งหมดภายในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตซึ่งประกอบด้วยสารพันธุกรรมในนิวเคลียส ไมโทคอนเดรียและคลอโรพลาสต์

ภาพที่ 2 ตำแหน่งของเซนโทรเมียร์

ที่มา : <https://www.genome.gov/genetics-glossary/Centromere>

5. ชั้นประเมิน (Evaluation)

- 5.1 สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในห้องเรียน
- 5.2 ประเมินจากการทำแบบฝึกหัดในหนังสือเรียน
- 5.3 ครูสังเกตการตอบคำถามในชั้นเรียน เมื่อมีนักเรียนไม่เข้าใจ ครูแนะนำเพิ่มเติม

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ชีววิทยาเล่ม 2
2. คอมพิวเตอร์ใช้ในการสืบค้นข้อมูล
3. เพาเวอร์พอยต์ เรื่องโครโมโซม

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีวัดผล	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์
ด้านความรู้ (K) สามารถอธิบายรูปร่างและส่วนประกอบของโครโมโซมได้	ทำแบบฝึกหัดในหนังสือเรียน	ตรวจแบบฝึกหัด	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (P) สามารถสืบค้นข้อมูลและอธิบายโครงสร้างและองค์ประกอบของโครโมโซมและหลักการจำแนกโครโมโซม	สังเกตพฤติกรรมการสืบค้นข้อมูล	บันทึกข้อมูลลงในสมุด	ระดับคุณภาพ 3 หรือระดับดีขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (A) มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และช่วยเหลือกันทำงานในกลุ่ม	การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน	ระดับคุณภาพ 3 หรือระดับดีขึ้นไป
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 1. ความสามารถในการคิด 2. ความสามารถในการแก้ปัญหา	การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน	แบบประเมินสมรรถนะด้านการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหา	ระดับคุณภาพ 3 หรือระดับดีขึ้นไป

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินด้านความรู้ (K)

สามารถอธิบายรูปร่างและส่วนประกอบของโครโมโซมได้

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
สามารถอธิบายรูปร่างและส่วนประกอบของโครโมโซมได้	เนื้อหาครบถ้วนตามที่กำหนดตอบคำถามได้ตรงประเด็น และถูกต้องทุกคำถาม	เนื้อหาครบถ้วนตามที่กำหนดตอบคำถามได้ตรงประเด็น และตอบถูกต้องเป็นส่วนใหญ่	เนื้อหาบางส่วนไม่สมบูรณ์ตามที่กำหนด ตอบคำถามได้ไม่ค่อยตรงประเด็น และตอบถูกต้องน้อยข้อ	เนื้อหาไม่สมบูรณ์คำถามได้ไม่ตรงประเด็น และตอบคำถามไม่ถูกต้อง

เกณฑ์การตัดสิน

ระดับ 4 หมายถึง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม

ระดับ 3 หมายถึง มีระดับคุณภาพดี

ระดับ 2 หมายถึง มีระดับคุณภาพพอใช้

ระดับ 1 หมายถึง มีระดับคุณภาพปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน

ได้ระดับ 3 ขึ้นไป ถือว่าประสบผลสำเร็จในการสอน

เกณฑ์การประเมินด้านทักษะกระบวนการ (P)

ด้านทักษะกระบวนการ (P)

สามารถสืบค้นข้อมูลและอธิบายโครงสร้างและองค์ประกอบของโครโมโซม และหลักการ
จำแนกโครโมโซม

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
สามารถสืบค้นข้อมูลและ อธิบายโครงสร้างและ องค์ประกอบของ โครโมโซม และหลักการ จำแนกโครโมโซม	เนื้อหาครบถ้วน ตามที่กำหนด ตอบคำถามได้ ตรงประเด็น และ ถูกต้องทุกคำถาม	เนื้อหาครบถ้วน ตามที่กำหนด ตอบคำถามได้ตรง ประเด็น และตอบ ถูกต้องเป็นส่วน ใหญ่	เนื้อหาบางส่วน ไม่สมบูรณ์ตามที่ กำหนด ตอบคำ ถามได้ไม่ค่อย ตรงประเด็น และตอบถูกต้อง น้อยข้อ	เนื้อหาไม่ สมบูรณ์ คำถามได้ไม่ ตรงประเด็น และตอบคำ ถามไม่ถูกต้อง

เกณฑ์การตัดสิน

- ระดับ 4 หมายถึง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม
- ระดับ 3 หมายถึง มีระดับคุณภาพดี
- ระดับ 2 หมายถึง มีระดับคุณภาพพอใช้
- ระดับ 1 หมายถึง มีระดับคุณภาพปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับ 3 ขึ้นไป ถือว่าประสบผลสำเร็จในการสอน

เกณฑ์การประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (A)

มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และช่วยเหลือกันทำงานในกลุ่ม

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และช่วยเหลือกันทำงานในกลุ่ม	ตั้งใจและ รับผิดชอบใน การ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ รับมอบหมายให้ สำเร็จ มีการ ปรับปรุงและ พัฒนาการทำงาน ให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและ รับผิดชอบในการ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ รับมอบหมายให้ สำเร็จ มีการ ปรับปรุงและ พัฒนา การทำงานให้ดีขึ้น	รับผิดชอบใน การปฏิบัติ หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้ สำเร็จ มีการ ปรับปรุงและ พัฒนา การทำงานดีขึ้น	รับผิดชอบใน การปฏิบัติ หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายไม่ สำเร็จ

เกณฑ์การตัดสิน

ระดับ 4 หมายถึง มีระดับคุณภาพดีเยี่ยม

ระดับ 3 หมายถึง มีระดับคุณภาพดี

ระดับ 2 หมายถึง มีระดับคุณภาพพอใช้

ระดับ 1 หมายถึง มีระดับคุณภาพปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ได้ระดับ 3 ขึ้นไป ร้อยละ 60 ถือว่าประสบผลสำเร็จในการสอน

สรุปผลการเรียนการสอน

นักเรียนจำนวน .....คน

ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ..... คน คิดเป็นร้อยละ .....

ไม่ผ่านจุดประสงค์ .....คน คิดเป็นร้อยละ .....

ได้แก่

1. ....

2. ....

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่

1. ....

2. ....

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนและปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนการสอน

.....

.....

.....

แนวทางการการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อไป (Action plan)

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ครูผู้สอน

...../...../.....

ความเห็นของหัวหน้าสถานศึกษา/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ได้ทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของ .....แล้วมีความคิดเห็นดังนี้

1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

- ☐ ครบถ้วนและถูกต้อง
- ☐ ยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

2. ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับหลักสูตรสถานศึกษา

- ☐ สอดคล้อง
- ☐ ยังไม่สอดคล้อง ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. รูปแบบของการจัดการเรียนรู้

- ☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ☐ ยังเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

4. สื่อการเรียนรู้

- ☐ เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้
- ☐ ยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

5. การประเมินผลการเรียนรู้

- ☐ ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้
- ☐ ยังไม่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

ตำแหน่ง .....

...../...../.....

แบบประเมินสมรรถนะผู้เรียน

คำชี้แจง : ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

สมรรถนะที่ประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความสามารถในการสื่อสาร			
1.1 มีความสามารถในการรับ – ส่งสาร			
1.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม			
1.3 ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม			
2. ความสามารถในการคิด			
2.1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อการสร้างองค์ความรู้			
2.2 มีความสามารถในการคิดเป็นระบบ เพื่อการสร้างองค์ความรู้			

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ	ให้ 3 คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน
พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ 1 คะแนน